

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessimvm-Octavvm De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De sponsalitia largitate quae in sponsalibus interuenire solet. Pun. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

De Sponsalitia largitate, quæ in sponsalibus interuenire solet.

Sponsalitiã largitatem Doctores appellant donationem, quam mittit sponsus, vel e contra animo, & spe matrimonij contrahendi, & ob eius causam, vt constat ex toto tit. ff. Et Cod. de donationib. ante nupt. & optime explicuit Matienzo, lib. 5. compilat. tit. 3. in rub. Gloss. 3. Quamque hispanè vocamus, Las donas y ioyas que se imbian los de posados in significacionem amoris, & spem quam habere matrimonij contrahendi, estque donatio (vt alius placet) ante nuptias. Pro cuius explicatione examinanda sunt primò quæ dona facta ab sponso sponsæ, vel e contra aut ab eorum consanguineis, aut extraneis censentur sponsalitia largitas? Secundò in qua quantitate, & ex quibus bonis præstari possit? Tertio quo tempore; Quarto qualiter acquiratur, aut amittatur?

§. I.

Quæ dona facta ab sponso sponsæ, vel contrà aut ab eorum consanguineis, vel extraneis censentur sponsalitia largitas?

- 1. Viroque iure antiquo, & nouo & censet Anton. Gomez omnia tradita ab sponso ante consummatum matrimonium esse sponsalitia largita.
- 2. Contrarium docuit Mol. Iulianita.
- 3. Distinctione vtens dicitur esse in hac controuersia.
- 4. Si ad sit consuetudo, vt missa ab sponso fiant sponsa, illi standum est.
- 5. Et satis fundam. contrar.
- 6. Quid dicendum spectato iure nouo regni Castellæ.
- 7. Quid dicendum in muneribus a socio missis.
- 8. Quid de donatis à consanguineis sponso.
- 9. Soluuntur aliqua obiectiones.
- 10. Examinatur, an donata à consanguineis, vel amicis sponso sponsæ, vel e contra censentur sponsalitia largitas.

Quando de animo donantis constat nulla est quaestio, tunc enim ipsi qualibet alia præsumptione excludenda standum est, vt dicit Bart. leg. penult. §. seruis vxoris. inno. 3. ff. soluto matrim. ibi Immola, num. 10. Iulius Clar. lib. 4. recept. ar. 5. donatio. quest. 10. Gutierrez lib. 2. pract. quest. 19. num. 5. Sanch. alius relatis, lib. 6. disp. 5. num. 2. At quando non constat de prædicto animo, sed coniecturis est agendum, est difficultas an omnia quæ sponso sponsæ mittere eo ipso censentur sponsalitia largitas? Et quæstio procedit potest spectato iure communi, & antiquo regni Castellæ, vel spectato iure nouissimo recopilationis. Et quidem viroque iure censet Anton. Gomez leg. 5. 2. Tauri. num. 4. & Matien. lib. 5. recopilat. tit. 2. leg. 4. Gloss. 5. num. 1. tradita siue ordinaria, siue pretiosa ab sponso sponsæ ante consummatum matrimonium reuè donata esse, efficique sponse integre matrimonio consummato, quoad medietatem osculo interuenire. Mouentur, quia in his quæ à marito vxori traduntur ea tantum censentur donata quæ quotidiana sunt, & vxori iuxta suam qualitatem necessaria Argum. leg. ex annuo, 16. ff. de donationib. inter virum, & vxor. eo quod vir obligatus est vxorem alere, leg. si cum dotem §. si in autem ff. soluto matrimonio, alimenta autem non commodantur, sed donantur. Quæ verò pretiosa sunt, & solum ad maiorem ornatum conducunt, censentur commodata colligitur ex leg. hoc legatum. ff. de legat. 3. mortis sue ff. de donationib. leg. id vestimentum ff. de peculio, & pluribus exornat Anton. Gomez dicit. leg. 52. Tauri. numero 4. Gutierrez. pract. 2. quest. 19. numero 2. Sanch. lib. 6. disput. 25. num. 10. eo quod de horum donatione nulla adest virgens coniectura; & ex alia parte sola commodatione, & vlti concessio & vxori prouidum est, & marito consultum. At in his quæ sponso sponsæ tradit adest coniectura efficax donationis ob causam matrimonij & in recompensationem dotis, honestatis, & virginitatis, cum sponsa possit non nubere per ingressum religionis, aut aliàs, ergo in dubio sic est præsumendum.

2. Contrarium docuit Mol. tract. 2. disp. 290. §. quantum dubium, referens Iulium Clarum & Gamam, qui potius sententiam (quam statim referemus) censentur approbare. Inquit igitur Molina, ea omnia, quæ sponso siue de presenti, siue de futuro sponsæ mittit, censenda sunt missa, vt sponsa ornatori ad virum accedat, atque ad eam honorandam, animique effectum illi ostendendum, qualiter matrimonij tempore sit ab eo tractanda, non vt dominium earum rerum ad eam petranseat. Nam donatio nunquam præsumi debet quo-

For. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

ties ex alia causa, quam donationis intelligi potest collatum, vt tradit Glossa leg. cum quid ff. si certum petatur & pluribus firmat Gregor. leg. 36. verbo vienes. tit. 12. part. 5. Malcard. de probat. concl. 559. At in præsentibus ex prædictis causis, relatis præsumi possunt collata quæ ab sponso sponsæ mittuntur. Non igitur præsumenda sunt donata. Secundo in his quæ traduntur gratia tradentis non præsumitur donatio. leg. si vt certu. §. si duobus si commodari: at sponso gratia sui mittit sponsæ muneratum vt ad ipsum ornator accedat, tum ne ipse vilis, & & avarus reputetur.

3. Ceterum distinguendum est, aut munera, quæ mittit sponso sponsæ, sunt ita exigua, vt si constante matrimonio darentur, conferentur donata, & non commodata, vel sunt ita magna, & pretiosa, vt si darentur constante matrimonio non conferentur donari, sed illorum vsum commodari, eo quod non ad communem vxoris ornatum, sed ad singularem, & extraordinarium deseruiant. Si munera prioris sint generis præsumenda sunt donata, secus si posterioris. Sic videtur docere Gregor. Lopez, leg. 23. verbo panostit. 11. part. 4. Villalob. in communib. opinion. lit. V. verbo, vestes. num. 47. & 48. Gama 1. part. decis. 71. num. 1. & 4. & decis. 123. num. 1. & 2. Iulius Clar. lib. 4. recept. §. donatio. quest. 10. initio. Sanch. alius relatis, lib. 6. de matrim. disput. 25. numero 28. Moucor, quia hæc munera mittuntur ab sponso sponsæ in signum amoris, & testimonium qualiter constante matrimonio ab eo tractanda sit, vt ipse Molina fatetur. At si solum vsum, & non dominium muneris cumulus exigui concedit, signum exigui amoris præbet, & testimonium manifestum asperè, constante matrimonio esse sponsam tractandam. Quæ ratio non procedit in muneribus pretiosis, & quorum dominium constante matrimonio non coæceditur, sed solus vsum. Et confirmo, si munera quæ mittuntur ab sponso eius generis sunt, vt & constante matrimonio necessaria reputentur sponsæ ad eius communem, & decentem ornatum, cum hæc maritus vxori concedere teneatur, præsumendum est concessa tempore sponsaliorum anticipatè voluisse concedere.

4. Mouerit tamen, si adest consuetudo in ea regione vt ea quæ sponso mittit esto pretiosa sint non repetatur, censendus est sponso ea donare cum mittit, quia præsumendus est mittere secundum regionis consuetudinem, cum aliud non exprimit, vt ex doctrina Baldi leg. 2. num. 2. Cod. de iure dotium comprobatur alius relatis Sanch. lib. 6. disputat. 25. numero 16. qui numero 17. idem esse dicendum censet quando mittuntur munera ab sponso, quorum nulla est consuetudo, vt mittantur, vel mittuntur abundantiora, & pretiosiora quam est consuetudo; eo namque ipso quo præter consuetudinem munera sponso mittit, sponse mittit, & donare censendus est argum. l. donare ff. de Reg. iuris. Sed displicet hoc vltimum assertum vt pote omnino auerrens conclusionem positam asserentem munera pretiosa commodari non donari, quia in horum solius vsum concessione abundè liberalitas exercetur. Libentius tamen probarem quod num. 18. Sanch. subiungit munera ab sponso missa præsumi donata, si sponsa ei aliqua misit, quia adest præsumptio remunerationis, argum. leg. si verò non remunerandi §. in de Papinianus ff. mandatari. At debet constare sponsam animo donandi mittere, eaque sponsum non satis remunerari solo vsum pretiosorum coacesso.

4. Fundamenta oppositarum sententiarum non videntur. Nam ad prioris sententiæ fundamentum negamus in muneribus pretiosis adeste sufficientem coniecturam donationis, cum non in præmium virginitatis, nobilitatis, & dotis concedantur, sed in signum amoris, & ob spem matrimonij, ad quem finem satis est horum pretiosorum commodatio, esto non sit donatio. Ad secundæ sententiæ primum fundamentum adiuuto hæc munera concedi ab sponso sponsæ in signum sui effectus, & ad eam honorandam, &c. Nego tamen inde inferri non præsumi donata, si munera eius qualitatis sint, vt nisi donentur non satis tradentis effectum expriment, nec satis sponsam honorant. Et eodem modo respondendum est ad secundum, donationem non præsumi in his, quæ gratia tradentis concedantur, nisi ipsam tradentem deceat præsumi donationem, vt in præsentibus contingit comparatione munerum exigui valoris.

6. Verum spectato iure nouo regni Castellæ, et si Gregor. Lopez leg. 23. tit. 11. part. 4. verbo, panos dubius sit, an lex 52. Tauri, quæ hodie est, tit. 2. lib. 5. recopilat. ius commune correxerit, & Molina dicta disp. 290. §. quantum dubium absque vlla dubitatione negauerit, longè verius est, & omnino tenendum ius commune correctum esse, & quælibet siue vilia, siue pretiosa ab sponso sponsæ concessa, vel e contra donata esse censenda, atque adeò sponsalitiã largitatem, vt manifestè probare videtur lex 12. Tauri. Tòdo lo que el esposo la hubiere dado antes de consumido el matrimonio agora sea pretioso, agorano, & tradit in dicta leg. Castillanum. 21. Anton. Gomez n. 4. Gomez Arias. leg. 50. Tauri. num. 16. Matien. 1. 5. compilat. tit. 2. leg. 4. Gloss. 5. num. 2. Azebedo num. 29. Barbosa leg. qua dotis 34. num. 82. ff. soluto matrim. Sanch. alius relatis lib. 6. disp. 25. num. 30.

7. Ex his inferitur quid dicendum sit in muneribus, quae socrer nutui concesserit, an inquam censentur donata nutui, vel solum commoda ad usum, & sponso acquisita; In qua difficultate cum nihil sit nouo iure Castellae statutum ex legibus iuris communis eius decisio sumenda est. Quapropter existimo omnia illa munera, quae spectato iure communi crederentur sponso ab sponso donata, eadem censenda sunt donari a socero; quia socrer contemplatione sponso ea munera sponso tradit, ac proinde reputandus est, ac si ipsemet sponso tradidisset, quae verò sponso commodaret, & ad usum concederet; eadem censendus est socrer commodare, & eorum dominium sponso filio suo transire, & sic translata esse in legitimam computanda, sic alius relatis docent Gutier. lib. 2. pract. quæst. 10. n. 1. Sanchez lib. 6. disp. 2. §. 3. & §. 99.

8. Secundo inferitur, an donata a consanguineis, vel amicis sponso, vel e contra censentur donatio acquiri, vel potius acquirantur eis, cuius donans consanguineus, vel amicus est. Notanter coniuncti amicitiam cum consanguinitate, quia utraque causa eandem præsumptionem infert, ut manifestè probat lex sed si plures. in arrogato ff. de vulgar. ibi: si arrogator amicus, vel cognatus, & leg. 3. tit. 9. lib. 5. compilat. ibi: donatio de parente o amico, & ibi Azbedo num. 6. Matien. Gloss. 4. num. 1. & pluribus exornant Gutier. lib. 2. pract. quæst. 280. num. 8. & 9. Sanchez lib. 6. de matr. disp. 26. num. 2. Qua in re cum consanguineus, vel amicus sponso utriusque scilicet sponso, & sponso donat, non est difficultas utriusque acquiri, & inter utrumque esse donatum diuidendum, satis enim donans suam voluntatem expressit, aliàs si vni tantum vellet donatum explicari non utriusque coniunctum donatum concederet, ut bene aduertit Gutier. lib. 2. pract. 9. quæst. 120. num. 9. Anton. Gomez leg. 51. Tauri num. 67. Molin. tract. 1. disp. 430. concl. 1. Sanchez lib. 6. disp. 26. num. 3. Similiter si donans vni tantum ex sponso sibi que consanguineo donaret, ei tantum acquireretur, nisi aliter de donantis mente constaret, quia tunc pro donatario ad eum ipsius donationis, & consanguinitatis præsumptio. Neque hanc præsumptionem infirmat, esto sit donans utriusque sponso consanguineus in eodem gradu, satis enim est, quod sit donatarij consanguineus, ut pro illo tantum sit præsumptio, sicuti o ceteruat Gutier. d. quæst. 120. num. 9. & 12. Sauch disp. 26. num. 4. & 5. Idem est si ex parte donatarij sint aliqua specialia causa, quae ad donationem ipsi faciendam mouere possint, ut amicitia specialis, obsequium aliquod donatori, vel eius consanguineis prælitum, quia eo casu esto donans non sit filius consanguineus præsumi debet ipsi in remunerationem obsequij, & amicitia signum donare, ut colligitur ex leg. socium, qui in eo §. fin. ff. pro socio, & docet plures referens Sauch. d. disp. 26. à num. 6.

Verum si nulla ex supradictis causis existit, sed sola adest consanguinitas sponso, dubitant Doctores, an eo casu donatio facta sponso acquiratur sponso, vel potius acquiratur sponso & sponso solus usus concedatur? Cui dubitationi breuiter respondeo verius, & probabilius esse sponso acquiri, cuius contemplatione sponso donum factum est, nam cum consanguineus sponso ob fauorem, quem suo consanguineo præstare intendit eius sponso donet, ea donatio potius censenda est fieri sponso quam sponso. At si sponso non solum usus, sed dominium donari concederetur, integrè ea donatio in fauorem sponso fieret, & nullo modo saltem immediate in sponso fauorem. Atque ita docent post alios antiquiores Nauarr. cap. 17. num. 166. Anton. Gomez leg. 52. num. 67. Iulius Clarus, lib. 4. recept. verbo donatio, quæst. 10. vers. sed nunquid. Mascard. de probat. concl. 564. à num. 5. Ioan. Gutier. lib. 2. pract. quæst. 110. num. 9. Molin. tract. 2. disp. 430. concl. 1. plures alios referens lib. 6. disp. 26. num. 11. & colligitur ex leg. aditio ff. de acquirenda heredit. vbi acquisita alicuius contemplatione dicuntur acquisita ex re ipsius, ac proinde ipsi cedere, & ex leg. sed si plures. §. in arrogato ff. de vulgar. vbi quidquid filius contemplatione arrogatoris ab aliis donatione acquirat, arrogatori acquiratur. Et ex leg. si quis e arum. vers. ex quibus ff. de legat. 3. vbi vir legat uxori quæ sui causa comparata sunt.

9. Neque his obstat lex si seruis communis ff. de Donation. inter vir. & vxor. vbi vir donans vxori seruum qui suus & duorum fratrum erat, qua parte erat fratrum statim vxori acquiritur, quia in ea donatione satis vir expressit suam voluntatem, ut ille seruis acquireretur vxori, siquidem ipsemet consentientibus fratribus donauit. Neque item obstat lex si re in vacuum, Cod. de donat. inter vir. & vxorem: vbi dicitur valere statim irrevocabiliter donationem factam a socero nutui: Et idem habetur leg. si mater, leg. si constante, Cod. de donat. ante nuptias, quia hæc leges non decidunt cui acquiratur donatio, sed decidunt acquisitionis modum scilicet esse diuersum ab eo qui reperitur in donationibus inter virum, & vxorem vbi modus est reuocabilis, cum tamen modus acquirendi a consanguineis irrevocabilis sit. Neque item obstat leg. fin. Cod. de usufructu, vbi testator relinquens filio usufructum potius contemplatione filij, quam patris

præsumitur reliquisse; quia ibi nulla erat specialis concessio in partis fauorem, sicuti est cum consanguineus sponso sponso donat. Neque item obstat doctri na Bart. in leg. si vero §. ff. soluto matrim. decidentis donata ambafatoribus acquiri tamen contemplatione mittentis concedatur, quia id prouenit ex consuetudine recepta: at esto sic consuetudo quod consanguineus sponso munera mitrat, & e contra consanguineus sponso sponso: at non irregulariter consuetudo, quod donatario acquirantur, nisi donata exigui valoris sint. Neque denique obstat donatum filio sui iuris effectus cui contemplatione patris dicitur, filio integre acquiri, & donatum amico Petri a Petri consanguineis non Petro sed donatario acquiri, quia filius sui iuris effectus non communicat cum patre in bonis, neque amicus Petri cum Petro. Secus est in marito, & vxore & in sponso, & sponso in iis, quæ ipsi conceduntur lub tacita conditione matrimonij, quam conditionem imbibunt omnia donata e consanguineis sponso sponso, & e contra. Argum. leg. cum veterum Cod. de donat. ante nupt. & notauit ibi Cynus; Ioan. Lupus, Rub. de donat. §. 3. num. 5. Castillo leg. 52. Tauri. num. 3. Gomez Arias leg. 50. Tauri n. 3. quos refert, & sequitur Sauch. lib. 6. disp. 26. n. 2.

10. Superest dicendum an prædicta donata a consanguineis, vel amicis sponso sponso, vel e contra censentur sponso largitas, & more sponso largitatis acquirantur? Et quidem si vera est sententia, quam plures, & grauior Doctores relati a Sauch. lib. 6. de matr. disp. 26. n. 10. docent donatario integre acquiri, certum est sponso largitatem non esse, cum non sit donatio inter sponso, id est vnius sponso alteri facta, tamen si matrimonio contrahendo omnino pendeat, lub ea eum conditione sit. At retenta nostra sententia asserente donata sponso a consanguineis sponso sponso acquiri, & sponso solum usus concedi, docent esse sponso largitatem Ioann. Lup. Rub. de donat. §. 4. num. 19. & leg. 52. Tauri. n. 1. lib. 1. Castillo, num. 8. Azbedo lib. 5. vers. n. 2. leg. 4. n. 17. Ioann. Garc. de coniugati acquisit. n. 107. eo quod sponso eam donationem suæ sponso factam approbare videatur, suæque approbatione sponso concedere donati dominium, quod sibi competeat. Sed rectius contrarium censent Gutier. lib. 2. pract. quæst. 120. n. 10. Molina tract. 2. de iustit. disp. 430. concl. 5. Sanchez d. disp. 26. n. 22. Quia est sponso approbet donationem suæ sponso factam, non inde inferitur sua approbatione sponso concedere quod sibi est concessum, sed solum approbare donationem iuxta modum quo facta est, ac proinde retinere sibi donati dominium, quippe in hoc approbationis modo sibi consulit. Præterea negari non potest lub dubio esse, an sponso approbans donationem sponso a suis consanguineis, vel amicis factam velit donatum acquiri sponso, vel sibi retinere, sed in casu dubio nemo præsumendus est donat. cum, in debito ff. de probationib. & pluribus exornat Mascard. concl. 555. Menoch. lib. 2. de arbitri. §. 8. Ergo in præfenti non præsumendum sponso velle sponso concedere dominium illorum quæ a suis consanguineis sponso donata sunt. Ergo ea donata nequaquam sunt sponso largitas, neque more sponso largitatis acquirenda sunt ab sponso, sed dissoluto matrimonio sunt sponso reddenda.

§. II.

In qua quantitate, & ex quibus bonis sponso largitas acquiratur possit?

1. Spectato iure communi nulla est imposta taxa sponso largitatis. Secus in Castella regno.
2. Hæc taxa si pro sponso largitate tradita ab sponso sponso, non autem e contra.
3. Dos cuius octaua parti sponso largitas mensuranda est, debet esse ab sponso recepta.
4. Affirmant plures sponso largitatem ab sponso concessam sponso nullam dotem afferenti validam esse.
5. Oppositum verius existimo.
6. Detrahenda est sponso largitas ex bonis de quibus quis potest liberè disporre.

1. **C**ertum est spectato iure communi nullam esse taxam sponso largitatis impostam, sed in qualibet quantitate fieri posse, ut videre est toto tit. ff. & Cod. de donationib. ante nuptias. At in castella regno octauam partem dotis vxoris excedere acquirit iuxta leg. 1. tit. 2. lib. 5. nona collect. ibi: Mandamos que de aqui adelante ninguno, ni alguno de estos nuestros reynos que se despostraren, o casaren no pueda dar, ni de alu esposa y muger en los dichos vestidos y joyas ni en otra cosa alguna, mas de lo que montare la octaua parte de la dote que con ella requiriere y porque con esto, quelen todas las fraudes mandamos que todos los contractos, pactos, y promissiones que se hicieren en fraude de lo suso dicho sean en si ningunos y de ningun valor y efecto.

2. Circa quam legem primò notandum est hanc taxam fieri pro sponso largitate tradita ab sponso sponso, non autem pro

pro ea quam sponsa sponso tradit, quippe sponsa non solet in his donationibus excedere, præterquam quod hæc sponsalitia largitas mensuranda est ex quantitate dotis. Non igitur habere potest locum in ipsa que dotem tradit. Deinde non procedit in donatis a consanguineis sponsi sponse, hic enim non prohibentur octavam partem dotis in sua donatione excedere, & merito, quia ea donatio non est sponsalitia largitas, neque in ea solet esse excessus, qui in donationibus sponsi propter nimiam amorem recipitur, vt docuit alius relatis Matien. leg. 1. tit. 2. lib. 5. recopil. gloss. 6. num. 2. Neque item procedit in sponsalitia largitate concessa ab extraneis huius regni, nam lex expressè lata est pro regnicolis, vt constat ex illis verbis *ninguno de los nuestros reynos*, & tradit Matien. tit. 2. lib. 5. Sanch. *disputatio 24. numero 5.* Naturalibus enim intendit Rex hac sua lege consulere, ne sua bona dissiparent excessiua munera sponso conferendo. Ab hac doctrina excipit Sanch. exteri qui puellam huius regni duceret, quem credit obligatum esse octavam acceptæ dotis partem non excedere. Sed verius oppositum censet, quia in eo qualitas requisita à lege non verificatur, vt pote qui non est huius regni. Quod si regnicola extra Hispaniam regna sponsalia contrahat, ibique promittat, & concedat sponsalitiarum largitatem, est Pelaez *de maior. i. part. qua. 8. §. 8. num. 58.* Azabedo *dicta leg. 1. num. 28.* asserunt altingi obligatone prædictæ legis. Ad probabilius Sanch. *dicta disp. 24. num. 5.* censent excessum esse, eo quod leges nec Ciuiles, neque Ecclesiasticæ extra territorium legislatoris vim obligandi non habent, vt pluribus firmat *tract. de legib. di. 1. punct. 24. §. 5.* Notatur dixi si sponsalitiarum largitatem & promittat, & concedat, nam si solum promiserit non in regno exiens concessionem excedentem taxam prælatæ, quia ad hanc concessionem nunquam vi promissionis se obligauit, aliàs obligaretur ad concessionem legibus aduersam, & iniuriam.

3. Secundo nota dotem, cuius octaua pars sponsalitia largitas mensuranda est, debere esse ab sponso receptam, vt constat ex illis verbis, mas de lo que montare la octaua parte de la dote que con ella recibiere. Vnde si promissa sunt in dotem octo milia aureorum, & solum de quatuor milibus numeratione constat, non valebit sponsalitia largitas quinque milia aureos excedens, vt bene aduertit Matien. *dicta leg. 1. tit. 2. lib. 5. recopil. gloss. 6. num. 3.* Aucend. *de exequend. mand. i. part. cap. 1. §. 5. num. 2.* Sanch. *lib. 6. disp. 24. numer. 3.* Quod autem hinc inferat Petr. Nuuius de Auendaño *num. 2.* requirit dotem realiter receptam esse, nec sufficit esse promissam, vt sponsalitiarum largitatem spona lucrari possit, verum non est vt rectè tradit Matien. *dicta gloss. 6. num. 4.* Sanchez *disp. 24. num. 3.* Nam esse lex ex gratia dotem recipi ab sponso verè censendus est eam recipere ab eo puncto quo sibi promissa est, tamen si solutionis dies non aduenierit, vt colligitur ex *leg. de dote diem si. de verbor. significat.* Quare si antequam solutionis dies delinatus adueniat matrimonium dissoluitur, sponsalitiarum largitatem spona obtinebit, quia veram dotis promissionem fecit, nec per ipsam stetit quominus executioni mandaretur, ac proinde priuari non debet iure sponsalitiarum largitatis quæsitio. Secus esset, si dotis solutionem termino adueniente denegaret, vel iam soluta euinceretur, quia eo casu effectus probat promissionem fictitiam fuisse, nulloque modo verificari potest dotem esse receptam, vt prædicta lex regia postulat.

Tertio nota si sponsalitia largitas octavam dotis partem excedat, non obinde tota vitatur, sed solum quoad excessum, qui tamen excessus etiam iuramentum accedente firmari potest, vt puncto precedenti loquens de arbis dixi, ubi qualiter computandus est valor dotis in vinculo, & maiorum consistens, vt octaua pars liquide constare possit.

4. Dubium igitur est, an sponsalitia largitas ab sponso concessa sponse nullam dotem afferenti valida sit, ita vt spona per osculum, aut matrimonij copulam eam lucratur? Affirmant Auendan. *de exequend. mand. i. part. cap. 1. §. 5. n. 2.* Azabedo *lib. 5. recopil. tit. 2. leg. 4. num. 13.* Sanch. *lib. 6. disp. 24. in fine, num. 6.* Mouentur, quia prædicta lex regia solum intendit modum præscribere ne excessus fiant in his muneribus concedendis, vt constat ex illis verbis. Y porque los que se desposan suelen dar a sus esposas joyas y vestidos excedidos, no autem intendit sponsalitiarum largitatem moderatam prohibere, siquidem tacite eam approbat definiens, ne octavam dotis partem excedat. Quod si nulla dos assignata est, eam sponsalitiarum largitatem approbat, quæ non excedere octavam dotis partem, quæ a feminis illius qualitatis designari solet.

5. Verum est hæc sententia sit satis probabilis, probabilior existimo, quæ negat prædictam sponsalitiarum largitatem valere, sponamque eam per osculum, aut per copulam lucrari. Mouetur, quia esto finis huius legis non fuerit sponsalitiarum largitatem moderatam prohibere, sed solum excessum, artamen, vt finis prædictus exactè obtineretur statuit, ne sponsalitia largitas excedat octavam partem dotis, quod

simul cum sponsa sponso receperit. At vbi nullam dotem sponso recipit probare non potest sponsalitiarum largitatem intra limites octauæ partis contineri. Secundo lex prædicta non taxauit sponsalitiarum largitatem per respectum ad dotem prudentis arbitrio concedendam, sed per respectum ad dotem, quæ verè ab sponso receperetur, at vbi nulla recipitur, cessat hic respectus, ergo cessat sponsalitiarum largitatis concessio. Tertio si scires fide tibi dotem moderatam promitti, & iuxta illius mensuram sponsalitiarum largitatem concederes, ea concessio nulla esset, vt ipsemet Sanch. *disp. 14. num. 3.* ex omnium sententia faretur. At hæc nullitas non aliunde provenit, nisi quia dictæ sponsalitiarum largitati deficit respectus ad dotem receptam à lege expostulata. Sed idem respectus deficit, cum nulla adest promissio, ergo eodem modo sponsalitia largitas nulla est. Atque ita docet Matien. *lib. 5. recopil. tit. 2. leg. 1. gloss. 6. in fine.*

6. Quoad bona ex quibus sponsalitia largitas concedi potest constat esse, de quibus potest liberè disponere in Castella, nempe de quinta bonorum parte, si filios habeat ex priorum matrimonio, si verò solos ascendentes de tertia. Si autem filios, & ascendentes careret tempore promissionis extrahi debet de corpore hereditatis, sicuti de arbis prædictum est, & notauit Guicci. *de matr. cap. 1. §. 9. num. 40.* Sanch. *disp. 36. num. 17.* Qualiter verò minor iudicis auctoritatem vel tutoris consensum requirit, & filiusfamilias patris consensum, vt sponsalitiarum largitatem concedere possit præcedenti puncto diximus, cum de arbis locuti sumus, est enim eadem ratio.

§. III.

Quo tempore sponsalitia largitas concedenda sit?

- 1 Concedi debet post sponsalia contracta.
- 2 Antecedere debet matrimonij consummationem, & eius contractum spectato iure antiquo, & iure regni Castellæ.
- 3 Affirmant plures concedi posse ante hæc, & velaciones si matrimonium consummatum sit.
- 4 Verius est oppositum.
- 5 Satis sit oppositum fundamentum.
- 6 Affirmant plures lucrari sponsam munera missa ab sponso, etiam si ante receptionem matrimonium consummaverit.
- 7 Veriorem oppositam sententiam existimo. Et satis sit fundamentum oppositum.
- 8 Quid dicendum de vestibus pretiosis datis sponse in ipso nuptiarum die? Negant plures esse sponsalitiarum largitatem.
- 9 Verius est oppositum.

1. **N**ecessario sponsalia largitas concedi debet post sponsalia contracta, quia est concessio inter sponso sub spe matrimonij contrahendi, & ob eius causam. Quare si ante celebrata sponsalia ei quam speras in sponsam habere munera mitteres animo statim donandi, nequaquam ea munera sponsalitia largitas nuncupanda essent, neque ad terminum octauæ partis dotis restringi deberent, vt aduertit Auendaño *de exequend. mand. i. part. cap. 1. §. 5. num. 2.* Sanch. *lib. 6. de matr. disp. 24. num. 2.* Anton. Gomez. *leg. 52. Tauri num. 5.* Matien. *leg. 4. tit. 2. lib. 5. collect. Gloss. 3. initio.*

2. Deinde spectato iure communi, & antiquo regni Castellæ antecedere debet hæc sponsalitia largitas non solum matrimonij consummationem, sed eius contractum, quia matrimonio contracto omnis donatio inter coniuges prohibita erat, vt potest facta inter virum, & uxorem. *leg. si ab sponso. Cod. de donationibus ante nupt. leg. inter eos ff. de donationibus inter vir. & uxorem. l. 1. ff. de sponsal. & habetur leg. 3. tit. 1. p. 4.* At spectato iure nouiori regni Castellæ traditio *leg. 52. Tauri, hodie 4. tit. 2. lib. 5. nouis collect.* sponsalitia largitas concedi potest non solum ante contractum matrimonium post nuptia sponsalia, sed etiam matrimonio ipso contracto modo consummatum non sit, vt notant omnes expositores in supradictis legibus. Quapropter his vt omnino certis statutis quæ dubia sunt veniunt examinanda.

3. Primum, an spectato hoc iure nouo Castellæ possit sponsalitia largitas concedi post matrimonij copulam ante Ecclesiæ velaciones, seu benedictiones? Affirmant & satis probabiliter Anton. Gomez. *leg. 52. Tauri, num. 6.* Azabedo *dicta leg. 4. num. 14. tit. 2. lib. 5. recopilat. Barbola. ff. Solutio matrimonij. Rub. 3. p. num. 112.* Ayora *de partit. 1. p. tit. cap. 7. num. 37.* Auendan. *de exequend. mand. i. part. cap. 1. §. 5. num. 4.* & Cur. *err. lib. 2. pract. q. 44. num. 2.* & segg. Mouentur primo, quia siue copula præcedat munera, siue munera copulam, eadem militat ratio, ob quam hæc munera sponse conceduntur, scilicet in primum pudicitiam amittit. Ergo eadem in utroque casu debet esse dispositio. *leg. cum pater. §. d. u. c. i. ff. de legat. 2. cum similibus.* Secundo censendus est sponso cum copulam habet

animum, & voluntatem habere sponsalitiâ largitatem concedendi, sed libidine incensus à copula incapisse, & donationis executionem distulisse. Ergo illa donatio potius ante copulam, quam post copulam censeri debet facta. Tertio, & principaliter, quia prædicta lex concedit sponsam, eiusque hæredibus consummato matrimonio lucrari omnia, quæ sponsum dedit, cum desponsati fuerunt: at iuxta communem, & vitratum modum in Hispania loquendi sponsi nuncupantur ante E. clesie benedictiones, tamen matrimonium consummatum sit. Ergo concedit sponsam lucrari per copulam quicquid ante benedictiones Ecclesie fuerit ab sponso concessum, quippe verba legis, & præcipue fauorem continentis secundum communem vltum, etsi non ita proprium, accipienda sunt: *Argum. leg. vltorum. §. quod tamen, Casus ff. de legat. 3. & l. labeo ff. de supellect. legat. & tradit Bart. leg. non dubium n. 11. Cod. de legib. Gloss. cap. nonnulli, verbo, vltra de Rescriptis.* Quarto, sponsa lucratur iocalium medietatem per osculum siue subsequens, siue antecedens. Ergo lucrari ea debet integrè per copulam siue antecedentem, siue subsequentem, quia prædicta lex *Tauri* æquè concedit sponsam lucrari omnia iocalia per copulam, ac concedit lucrari medietatem per osculum. Neque his obstat, quod *leg. 2. §. Tauri* dicat, qualquiera asposa ora sea de presente, ora sea de futuro su elto el matrimonio gane, si el esposo la hubiere vedado la mitad de todo lo que el esposo la hubiere dado antes de consumido el matrimonio, quasi post consummatum matrimonium, non sit lucro locus. Non inquam obstat, quia de dimidiato lucro, quod per osculum obtinetur, verissimum est post consummatum matrimonium esse non posse, secus vero de lucro integro, quod consummato matrimonio obtinendum est: & fortè cum de hoc lucro loqueretur consummationis matrimonij pro muneribus donatis non meminit, sed tantum dixit. Pero si qualquiera de los muriere despues de consumido el matrimonio que la mujer, y sus herederos ganen todo lo que fundo desposados le hubo el esposo dado.

4. Ceterum vltius censo sponsalitiâ largitatem esse non posse matrimonio consummato, sed donationem eo tempore factam esse donationem inter coniuges, & iuxta illius naturam regulari debere: sic Gregor. Lopez *leg. 3. tit. 11. part. 4. verbo vedado. Ioann. Lup. leg. 52. Tauri num. 2. sine & num. 14. in fine. ibi num. 17. Gomez Arias, leg. 50. Tauri n. 20. Matien. leg. 4. tit. 2. lib. 5. compilar. Gloss. 3. num. 2. Azebedo sibi contrarius ea *leg. num. 2. §. 26. Sanch. lib. 6. disp. 2. 3. num. 4. Moneor: lex prædicta Tauri* quatenus concedit validam esse donationem inter sponso de presenti ius commune, & antiquum regni Castellæ corrigi, quibus ea donatio vt pote facta inter coniuges prohibebatur, vti notatur Cobarub. 4. decretal. 1. p. cap. 4. §. 1. num. 14. Barbof. *leg. que doris 34. num. 83. ff. Solutio matrim. Anton. Gomez leg. 52. Tauri n. 4. Castillo ibi in princ. Matien. Gregor. Lop. Gomez Arias supra Sanch. num. 1.* At verba legis correctoria in significatiõne propria, strictèque, & non ampliè lumenda sunt quia correctio iuris quoad fieri potest vitanda est. *leg. præcipimus Cod. de appellat.* Ex verbis autem prædictæ legis in significatiõne propria sumptis nequam infertur sponfam lucrari posse que sibi data fuerint post matrimonij consummationem, sed solum que data fuerint ante matrimonij consummationem. Nam in priori clausula inquit lex: qualquiera esposa ora sea de presente ora de futuro sualito el matrimonio gane, si el esposo la hubiere vedado la mitad de todo lo que el esposo la hubiere dado antes de consumido el matrimonio, y fino la hubiere vedado no ganea da torne se a los herederos del esposo. Quibus verbis manifestum est non concedi sponsam aliquod lucrum de datis post matrimonium consummatum, quinimo per argumentum à contrario tacitè indicatur nihil sponsam post matrimonium consummatum dari posse, cuius lucrandi potestatem habeat. In secunda verò parte vbi inquit lex. Pero si qualquiera de los muriere despues de consumido el matrimonio que la mujer, y sus herederos ganen todo lo que fundo desposados le hubo el esposo dado no auiendo arras en el tal calamiento, y matrimonio, nullo modo significatur posse sponsam lucrari aliquid, quod post consummatum matrimonium illi datum sit, quin potius contrarium non leuiter colligitur ex illis verbis, *lo que si endo desposados*, quasi diceret lucratur mulier post matrimonium consummatum totum id quod ei sponsum dedit tẽpore quo desponsati fuerint, distinguit enim tempus desponsationis à tempore matrimonij consummati. Præterea non absque causa lex cum lucrari ab vxore, eiusque hæredibus obtinendis ob matrimonij consummationem meminit, vitur nomine mulieris sibi, que la mujer y sus herederos. Cùm autem de donatis ab sponso sermone facit, non vitur nomine viri, vel mariti, quod coniugibus post matrimonij consummationem competit, sed vitur nomine sponsi, quod nullo modo nisi improprie competit his qui matrimonium consummarunt.*

5. Neque argumenta prioris sententiæ vrgent. Ad primum dico, etsi muna post consummatum matrimonium ob eundem finem concedantur sponsam, ac conceduntur ante consummationem, non obinde infertur eandem dispositionem in

vtique donatione esse seruandam, quia ante consummationem perimitur ea donatio, secus post consummationem. Alias statum post benedictiones Ecclesie, & matrimonij consummationem potest sponsa lucrari, siquidem ob eundem finem pudicitie amissa dari potest. Ad secundum admitto sponsum habuisse ante copulam animum donandi, sed quia non donauit nisi tempore inhabili donatio non subfilit. Ad tertium concedo regulariter ante velationes Ecclesie sponso nuncupari, quia non præsumitur carnali copula commixtos esse. At si de ea copula constaret, non sponsi, sed coniuges vocarentur. Ad quartum neganda est consequentia, & ad probationem dico legem *Tauri* æquè concedere sponsam lucrari medietatem iocalium per osculum, ac integrè per copulam, iocalium inquam, que ante matrimonij consummationem data fuerint. Neque obstat per osculum siue antecedens, siue subsequens donationem, prædictam medietatem lucrari, non tamen per copulam, quia osculum non consummat matrimonium, secus verò copula, ac proinde non potest copula donationem præcedere. Ad vltimum ex explicatiõne legis sumptum constat ex probatione nostræ sententiæ: illa enim verba, *antes de consumido el matrimonio* cum immediatis verbis connectenda sunt, scilicet cum illis loque el esposo le hubiere dado, non cum mediatis, & reteris, scilicet cum illis gane si el esposo la hubiere vedado, quia est violenta litteræ permutatio, & omnino inutilis, siquidem in ea lege lucro per osculum à lucro per consummationem matrimonij distinguitur, & ac proinde affirmante lege per osculum medietatem iocalium sponfam lucrari necessario intelligebatur debere fieri per osculum consummationem matrimonij antecedens. Non igitur necessarium erat exprime illa verba, *antes de consumido el matrimonio*, sed omnino superfluent. Debent ergo illa verba referri, & connecti cum verbis immediatis, ita vt præsentet hunc sensum, lucratur sponsa per osculum medietatem lucrari ab sponso ante matrimonij consummationem recepti.

6. Secundo decidendum est an si sponsum sponsam miserit munda muliebre, & antequam illos sponsa receperit ipse accessit, & matrimonij consummatum, lucratur sponsa muna prædicta: *Matic. lib. 5. recopil. tit. 2. leg. 4. Gloss. 3. num. 4. Ceter. lib. 3. pract. q. 44. num. 8.* affirmant siue ea muna nulla sint per nuntium sponsi, siue per sponsam nuntium vtroque casu sponsam ea lucrari spectato iure nostro regio. Mouetur ex *leg. 4. tit. 16. lib. 5. recopil. vbi* deciditur quemque obligatum manere alteri eo ipso quo apparet voluisse se illi obligare siue in presentia, siue in absentia, ibi parendum que aliquando se quis obligat a otro por promission, o por algun contrato, o en otra manera sea tenudo de cumplir, y no pueda poner excepcion que no fue echa eltipulacion, o que fue fecho el contrato entre absentes, o que fue fecho otra persona priuada ca nombre de otro entre absentes, mandamos que toda via vna la dicha obligacion, y contrato. At constat sponsum muna sponsam mittentem voluisse contractu donationis se illi obligare, ergo cum hæc obligatio ante copulam, matrimonijque consummationem contingat, poterit sponsa realiter sibi donatum acquirere.

7. Ceterum longè veriorum existimo sententiam Ioann. Lupi. *leg. 52. Tauri num. 14. & ibi Didacij del Castillo. num. 1. §. 14. Sanch. lib. 6. disp. 2. 3. num. 7.* distinguunt inter nuntium sponsi, & sponsam. Si enim inquit nuntius sponsam tradidit iocalia sponsam deferenda, valida erit prædicta iocalium donatio vt pote facta sponsam ante matrimonij consummationem, quippe eo ipso quo eius nuntius ea receperit, censenda est sponsa ea recepisse, siquidem ad illorum receptionem prædictum nuntium destinauit, vt supponendum est, alias non erit sponsa nomine acceptatio, vt colligitur ex *leg. sponsum in princ. & ibi Glossa ff. de donat. inter vir. & vxor. si autem sponsum nuntio à se destinato iocalia tradiderit, & antequam ad sponsam nuntius perueniret, ipse sponsum peruenit, & matrimonij consummatum nulla est iocalium donatio, vt pote matrimonij consummationem subsequens. Nam cum donatio, vt ex dictis in principio huius tractatus liquet effectum non habeat, quousque à donatario acceptetur. *leg. qui absentis ff. de acquir. possess. & antequam nuntius sponsi ad sponsam perueniat, sponsa vt pote ignara doni sibi missi illud acceptare non possit, nequit ea donatio valida esse. Neque obstat dicta lex 1. tit. 16. lib. 5. cui in citato loco satisfecimus, nam ex illis verbis parendum que aliquo se quis obligat aperte colligitur acceptationem donatarij ad valorem donationis requiri, quin nemo præsumendus est velle beneficium alteri conferre, nisi quatenus illi gratum est, ac proinde quatenus illud acceptans tamen modus usque acceptationis iure communi introductus, *leg. stipulatio. §. si stipuler. ff. de verbor. obligat. & leg. multum. Cod. si quis alteri correctus sit*, ita vt interueniente acceptatione opponi non possit absentia donatarij ad infirmam donationem, vel promissionem, sicuti poterat iure communi opponi.**

8. Tertium, & difficilium an vestes, & alia ornamenta pretiosa ante consummationem matrimonij data sponsæ in ipso nuptiarum die, vel illi proximo censendant sponsalitiâ largi-

Et sponsa impedimentum scilicet.

- 11 Quando uterque est ignarus impedimenti plures affirmant.
- 12 Verius censetur oppositum.
- 13 Eius satis oppositum, fundam.
- 14 Quid si uterque impedimenti conscius fuerit? Proponitur duplex sententia.
- 15 Probabilius est donatarium retinere donatum posse.
- 16 Si sponsalia dissoluntur absque ulla culpa non possunt retineri donata.
- 17 Apponitur quadam limitatio.
- 18 Secus si ob culpam alicuius: nam tunc retinere innocens potest.

PROPONAMUS certiora, & communiter à Doctoribus approbata, ut gradum faciamus ad ea quæ difficultatem aliquam continent, & in quibus Doctores in varias sententias sunt divisi. Conveniunt autem Doctores sponsalitiarum largitatem iure antiquo Digestorum, & Codicis ante Imperatorem Constantinum acquiri statim donatio irreuocabiliter, & esseque donationem simplicem, & puram, nisi in ea expressum esset fieri ob matrimonium contrahendum, & ob eius causam, sicuti habetur leg. i. *verf. i. ff. de Donationib.* & leg. 2. *leg. si filia, leg. si tibi, Cod. de donationib. ante emp.* At post Constantinum hæc conditio expressio non requiritur, sed ex ipsa legis dispositione, & ex præsumpta partium voluntate prædicta conditio si matrimonium sequitur subinteligitur ex leg. cum veterum, *Cod. de donationib. ante nupt.* & leg. regia 3. *tit. 11. part. 4.* Nec proinde hæc donatio refertur in tempus contracti matrimonij, aliàs esset donatio inter coniuges, & reprobata leg. quod sponsa 4. *de donationib. ante nupt.* ibi: *quod sponsa ea lege donatur, ut tunc dominium eius adipiscatur, cum nuptia fuerint sequuta, sine effectu est.* Quippe idem est rem fieri tempore inhabile, vel prohibito, & conferri in tempus inhabile, vel prohibitum. leg. in tempus *ff. de heredi. inst. leg. eum qui, ff. de iurisdict. om. iudic.* Sed eo ipso quo hæc donatio fit habet effectum, & queritur donatario, sub onere tamen ne matrimonium contrahere omittat. Quare matrimonio contracto pleno iure donatio fit donarij, ac eo non contracto distinguendum est, si facta, & culpa donantis contingat, donatum amittit, & reddit si aliquid ab alio accepit: si vero facta, & culpa donarij, & donatarius tunc sibi donatum restituere debet, sicuti hæc omnia habentur in l. cum veterum, *Cod. de donation. ante nupt.*

2. Ab hac doctrina excipiendum est, nisi sponsa ante consummatum matrimonium osculata sit, nam eo casu ratione osculi dati sponso lucratur ioculium medietatem, ut deciditur in leg. si à sponso *Cod. de donat. ante nupt.* & ibi Gloss. & leg. regia 3. *tit. 11. part. 4.* ipse vero sponso ob osculum datum, vel receptum hæc ioculium medietatem non lucratur, uti expressè colligitur ex supradictis legibus, & tradunt omnes. Quod si roges causam ob quam sponsæ hæc ioculium medietas applicetur non verò sponso; triplex est. Prima, quia frequentius sponsus iocalia donat sponsæ, quam è contrâ, ut aduertit textus in dicta leg. si à sponso, §. 1. *Cod. de donat. ante nupt.* Secunda, quia ut inquit Glossa in dicta leg. si à sponso §. 1. semper conferat sponsa osculum dare, non recipere, ac proinde ipsa est præmio digna, non sponso. Tertia, sponsus ex osculo sponsæ voluptatem acquirit, & in nullo grauat; ar sponsa ruborem, & verecundiam sustinet, & non leuem honestatis diminutionem patitur, idedque decedente sponso, à quo constat deosculatam esse, alium sponsam non ita facile inueniet. Merito ergo in recompensationem huius damni, quod nullatenus sponso accidit, lucratur sponsa acceptorum medietatem per osculum, non verò sponso.

At in copula quæ matrimonium consummat, cum uterque sponso & sponsa æquales sint, & ex illa æquale ius, & obligatio prodeat, ioculium lucrum æquè sponso, & sponsæ competit, ut colligitur aperte ex leg. si à sponso *Cod. de donat. ante nupt.* & leg. 3. *tit. 11. part. 4.* per argumentum à contrario sensu, quod validissimum est, cum non est contrarium à iure dictum, ut bene probat Euerard. loco à contrario sensu, num. 1. ex leg. 1. §. huius rei *ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio.* sed præcipue colligitur ex leg. cum veterum *Cod. de donationib. ante nupt.* ibi: *quæ similiter seruari oportet, etsi ex parte sponse donatio facta sit.* Quod in his quæ data sunt sponso ab sponsa de futuro certissimum existimo. Nam esto regulariter femina donare non præsumatur leg. si à sponso, *leg. si stipulata §. vxor, ff. de donatior. inter vir. & vxorem. leg. si ergo ff. ad Senat. Consult. Velleian.* leg. 3. *tit. 1. part. 4.* at eo ipso quo sponsalium tempore sponso iocalia mittit, ea donare præsumitur, dum contrarium non exprimit, quia præsumitur ea sponso mittere iuxta ioculium naturam, quæ est illorum dominium in donatium transferre sub spe matrimonij contrahendi, & ob illius causam. Atque ita docent Ioann. Lupus Rub. de donat. §. 4. *initio.* & leg. 2. *Tauri num. 13.* vbi Castilto

1781. 13.

proinde sponsa eorum medietatem per osculum acquirat, & integre per copulam, vel potius marito, cuius hæreditas dissoluta matrimonio sine restituta? Negat sponsalitiarum largitatem esse censendam Azbedo lib. 5. *recopil. tit. 2. leg. 4. num. 27.* & 32. Guicr. lib. 2. *pract. quest. 19. num. 1.* quibus fauet Gregor. Lopez leg. 2. *ad finem, tit. 11. part. 4.* Mox uterque hæc præsumi debent donata, & collata in tempore matrimonij iuxta legem quod sponsa *Cod. de donat. ante nupt.* Cum enim videat sponso statim futuorū esse obligationem alendi sponsam, tradit illi vestes, & ornamenta ut præstatæ obligationi satisfaciat, & sponsa eo die nuptiarum honoratur, ergo horum traditio sponsalitiarum largitas conferri non potest, quia non est facta sponsæ ut sponsæ, sed potius sponsæ ut vxori; siquidem non est facta ea præcipua intentione ut sponsæ tempore sponsalium ea munera deserviant, sed ut deserviant tempore matrimonij. Vnde cum lex 52. *Tauri* inquit, *gone la esposa la mitad de todo lo que el esposo la hubiere dado antes de consumido el matrimonio, & infra gancan todo lo que siendo desposados le hubo el esposo dado, intelligi de los de his quæ præcipue datur pro tempore matrimonij confirmati, scilicet de his quæ potius pro tempore matrimonij confirmantur, sicuti censenda sunt data eo die nuptiarum, aliàs antea data essent.*

Nihilominus veriorē censetur sententiam affirmantem prædictas vestes, & ornamenta sponsalitiarum largitatem esse: contumque medietatem lucrari sponso per osculum, & per copulam integrè. Sic Anton. Gomez leg. 52. *Tauri num. 5.* decretatio de exequend. *mandat. lib. 1. cap. 15. num. 5.* Martien. leg. 4. *tit. 2. lib. 5. compilat. Gloss. 6. n. 4.* Guicr. sibi contrarius ad leg. 1. *num. 7.* Sanch. lib. 6. *disp. 28. num. 9.* Ratio est, quia prædicta lex *Tauri* 52. expressè allicit sponsam lucrari quidquid ipsi ab sponso datum fuerit ante consummationem matrimonij. Ergo dum non constat de contraria donantis intentione credendum est donare iuxta legis dispositionem, ac proinde ea intentione ut sponsa donarum lucratur. Secundo dum matrimonium consummatum non est, verè sunt sponso, & dona eo tempore facta tenentur dona inter sponso, tametsi eo die nuptiarum concessa sint, ut habetur expressè leg. inter eos, *ff. de donationib. inter vir. & vx.* ibi: *inter eos qui matrimonio contracti sunt ante nuptias donatio facta iure consistit, etiamsi eodem die fuerint conclusa.* At prædicta lex 52. *Tauri* decidit lucrari sponsam quidquid ab sponso accepit ante nuptias. Tercio hæc lex concedit vxori, & eius heredibus, ut postquam matrimonium dissolutum est, si in eo matrimonio arthæ interueniente eligant vnum è duobus vel sponsalitiarum largitatem, vel arthæ, at sponsalitiarum largitas, quæ arthæ digna sit comparari regulariter sola est (ut bonè notauit Antoa. Gom.) quæ tempore nuptiarum, & relationum conceditur, nam extra hoc tempus leuia sunt, & parui valoris quæ ab sponso donantur. Ergo tradita tempore nuptiarum sponsalitiarum largitas sunt censenda, & sponsam tanquam sponsalitiarum largitatem ea lucrari. Solum ab hac doctrina excipit Castilto in l. 52. *Tauri, in fine.* Sanch. lib. 6. *disp. 23. n. 10.* annulum sponsæ datum in Ecclesia tempore benedictionum, quia hic non est voluntate donandi, sed ex voluntate seruandi Ecclesie ritum censendus est conferri. Ex his solum est oppositum fundamentum: negamus namque sponsum dare ea vestes, & munera ea præcipue intentione, ut obligationi quam statim subiturus est alendi vxorem satisfaciat: si enim id intendere, debet exprimeret, alioqui præsumitur contulisse animo significandi suum amorem, & ut ipsa eo die nuptiarum honoraretur.

§. IV.

Qualiter Sponsalitia largitas acquiratur, seu amittatur?

- 1 Spectato iure antiquo irrevocabiliter acquiritur matrimonium consummatum.
- 2 Excipit nisi sponsa ante consummatum matrimonium osculata sit, nam tunc acquiritur ioculium medietatem.
- 3 Osculum debet subsequi sponsalia.
- 4 Copula debet subsequi matrimonium.
- 5 Dissolutis sponsalibus, vel matrimonio ante consummationem, sponsus iocalia repetens obligatus est tantum probare ea dona tempore sponsaliorum tradidisse.
- 6 Ad acquirendam sponsalitiarum largitatem non indigent inscriptione.
- 7 Aliqui affirmant eodem modo ac per osculum sponsalitiarum largitatem acquiri amplexu.
- 8 Verius censetur oppositum.
- 9 Ob rariis vel copulam sponsalitiarum largitas acquiratur, etsi aliqui contrarium sentiant.
- 10 Quando sponsalia sunt nulla qualiter sponsalitiarum largitas retineri possit. Certum est si sponsus sciat impedimentum retinere sponsam posse. Secus si sponsus ignoravit.

num. 11. & 12. Anton. Gomez, num. 3. Matien. lib. 5. recapit. tit. 2. leg. 4. Gloss. 4. num. 4. Auendano de exequent. mandata. lib. 1. cap. 1. §. num. 3. in fine. Gutier. 3. lib. pract. quest. 4. 4. in fin. Sanch. lib. 6. disp. 1. §. num. 8. In his vero quæ data sunt ab sponsa sponso de præfenti ante matrimonij consummationem, verius credo spectato iure nostro regio sponsum consummatione matrimonij ea integrè lucrari, sicut lucratur sponsa quæ sibi eo tempore ab sponso donata sunt, vt optimè probat Sanch. dicta disp. 1. §. num. 10. & indicantur Anton. Gomez. Matien. & Gutier. loc. allegat. Propterea quod in hac parte sponsus, & sponsa æquales sint, æquæque sibi corpus tradant, & obligationem æqualem subeant. Neque obstat legem 52. Tauri hodie legem 4. tit. 2. lib. 5. compilat. corrigentem commune ius meminisse tantum sponsæ de præfenti, decidisseque lucrari per consummationem matrimonij quæ sibi fuerint ab sponso donata, vt inde inferas sponsum lucrari non posse quæ ab sponsa post contractum matrimonium ante illius consummationem accepit, vt de eadem erat iure communi. Non inquam obstat, quia prædicta lex concedens sponsam ob matrimonij consummationem lucrari donata sibi ab sponso de præfenti, eo ipso concedit sponsum lucrari ob matrimonij consummationem quæ sibi ab sponsa de præfenti data fuerint: sponsum enim & sponsa correlatiua sunt, & dispositum in vno correlatio in alio censetur dispositum, quando est eadem ratio, vt diximus tract. de legib. disp. 5. part. 3. §. 4. n. 9. Præcipue quia lex de donatis ab sponso sponsæ meminisse, quia id frequentius accidit, non quia vellet illius dispositionem ad sola donata sponsæ restringere, cum eius finis sit dispositum iure communi in sponsis de futuro ad sponso de præfenti extendere.

3. Oculum autem ratione cuius sponsa acceptorum medietate lucratur sponsalia subsequi necessario debet, nec enim sufficit antecessisse, quippe requiritur esse osculum sponsi, vt colligitur aperte ex leg. si à sponso, Cod. de donat. ante nupt. & leg. 52. Tauri ibi: gane si el esposo la hubiere velado. Quod osculum esse non potest, nisi sponsalibus contractis, vt bene aliis relatis docuerunt Anton. Gomez. dicta leg. 52. Tauri. num. 6. Castillo num. 6. Gutier. 3. pract. quest. 4. 4. num. 7. Matien. lib. 5. tit. 2. leg. 4. gloss. 3. num. 3. Cobarub. 4. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 14. Sanch. lib. 6. disp. 1. §. num. 6. Quod autem osculum præcedat vel subsequatur donationem, parum refert, vt rectè Ant. Gom. Matien. & Sanch. notantur, cum sponsa ex illo iure siue antecedente, siue subsequente donationem æquè roborem patitur, exponaturque periculo non ita facile alium similem sponsum inueniendi.

4. Copula autem, ob quam sponsi integra iocalia acquirunt contractum matrimonium subsequi debet, illi dque perficere, & consummare, quia quò vltq; sponsi per copulam vna sint caro effecti, non censetur eorum matrimonium esse omnino perfectum, siquidem ingressu religionis dissolui potest, ideòque lex 52. Tauri ad prædicta iocalia integrè acquirenda exprollit matrimonij consummationem, ibi: Pero si qualquiera de ellos muriese despues de consumido el matrimonio. Quapropter non sufficit, vt donatarius integrè iocalla acquirat matrimonium esse contractum, nisi perfectum, & consummatum fuerit, neque copulam matrimonium præcedere, quia ea copula vt pote antecedens matrimonium, matrimonium perficere non potest. Atque ita docet ex communi sententia Sanchez d. disp. 1. §. n. 1.

5. Hinc si dissolutus sponsalibus, vel matrimonio ante consummationem sponsum iocalia repetentem obligatum tantum probare ea dona tempore sponsaliorum tradidisse, sponsæ vero, vel eius hæredibus prædicta iocalia integrè, vel ex parte sponso negantibus incumbit onus probandi osculum, vel copulam post contractum matrimonium interuenisse, quia iis niti debet eorum exceptio; aliàs sponsus obtinebit vt pote cui prædicta reddenda sunt secluso osculo, vel copula, aliàs specialiter inter partes conuentione, sicuti docuerunt Ioan. Lup. leg. 52. Tauri numero 12. Castillo numero 9. Matien. libro 5. compil. tit. 2. leg. 4. glossa 4. numero 1. libro 6. disputat. 18. num. 9.

6. Ad extremum Doctores conueniunt non esse necessariam, vt sponsa, vel sponsus sponsalium largitatem lucretur infirmationem, tamen si excedat valorem quingentorum, qui absque infirmatione donati nequeunt iuxta leg. sanctimus, Cod. de donat. quia vt colligitur ex leg. 52. Tauri, nihil aliud expostulatur, nisi quod osculum, vel copula matrimonium perficiens præcefferit, & ne sponsalitia largitas octauam doris partem excedat: sic docuit Molin. tract. 2. de infir. disp. 290. §. quintum est.

7. Dubiæ autem quæstionis est, an sicut sponsa medietatem iocalem acquirat interueniente osculo eam acquirat interueniente amplexu? Aliqui neque improbabiler affirmant, eo quod amplexus osculo æquiparatur, vt colligitur ex S. Thom. 2. 2. quest. 154. argum. 4. & ex Gloss. in Clem. fin. de hæreticis. & ex doctrina Bart. in leg. 2. de adulter. inferentis eandem adulterij præsumptionem ex amplexu vxoris, ac ex osculo, ergo dispositum in osculo censeri debet in amplexu dispositum iuxta ea que tradunt Doctores in leg. 1. ff. de officio

eius cui mandata est iurisdictio, præcipue cum etiam ex amplexu roboretur sponsa sustineat, & periculo exponatur non inueniendi æqualem sponsum, quæ est ratio, ob quam osculo iocalem medietatem lucretur.

8. Ceterum verius censet oppositum cum Ioan. Lup. leg. 52. Tauri num. 18. Castillo num. 23. Azebedo lib. 5. recapit. tit. 2. leg. 4. num. 31. Sanch. lib. 6. disp. 1. §. num. 8. Moucor, quia lex si à sponso Cod. de donat. ante nupt. & lex 52. Tauri solius osculi meminerunt: si autem vellet dispositionem ad amplexum extendere, facile illius meminisse poterant. Quinimo non leuiter colligitur legem illam Tauri amplexum excludere voluisse, & soli osculo lucram concedere, siquidem per verbum negatiuum inquit: no gane nada, si el esposo no a hubiere velado. Præmaximè cum sit diuersa ratio in amplexu, ac in osculo, nam osculum carum mulieris immediatè tangit, amplexus vestes, item osculum continet amplexum, cum ratio quæ mulierem deolectur, quia simul cum amplexu, amplexus vero osculum non continet. Item ex osculo maiorem roborem sponsa patitur, quam ex amplexu. Ergo dispositum in osculo ad amplexum extendi non debet iuxta ea que tradit Bald. in leg. conuenticula Cod. de Episcop. & Cleric. Et ex his soluitur oppositum fundamentum, nam esse amplexus osculo assimilem, non tamen integrè, & perfecte, idòque non est æquè indecens ac osculum, neque ita perfectam præsumptionem copulæ inducit.

9. Sed quid si non osculum, sed tactus impudicus & copula interueniat? Alicui videbitur nec improbabiler non præbere sponsæ causam lucrandi iocalem medietatem. Tum quia soli osculo leges concedunt. Tum quia prædicta sunt omnino illicita, & ob actum illicitum, & pœna dignum non est sponsa premio afficienda. Ceterum verius credo ob prædictos tactus, & a fortiori ob copulam subsequenter sponsalia, & antecedenter matrimonium lucrari sponsam iocalem medietatem, sicuti per osculum. Moucor, quia ratio ob quam lex medietatem iocalem sponsæ concedit, quæ est ob roborem, quem in osculo patitur, & ob periculum cui se exponit non inueniendi alium sponsum æqualem, si præfens delinquit, efficacius procedit in tactibus impudicis, & in copula. Ergo credendum est dispositum in osculo esse in tactibus, & in copula dispositum. Neque obest quod prædicti tactus & copula sint illiciti, & pœna digni coram Deo, sed verò osculum, quia lex in concessione iocalem non attendit an osculum licitum, vel illicitum esset, sed an ex illo grauetur sponsa, quæ cum ex tactibus, & copula amplius grauetur, attendendum est concessum osculo, tactibus, & copulæ concedi.

10. Secundo dubitatur, an quando sponsalia sunt, nulla ob impedimentum aliquod affinitatis, vel consanguinitatis lucretur sponsa medietatem iocalem per osculum, & integrè per copulam apparenter coniugalem? Qua in re certum esse debet, si sponsus sciens impedimentum sponsæ ignoranti dedit, sponsa retinere poterit non in vi sponsalitia largitatis, cum verè sponsa non sit, sed ob deceptionem sponsi & iniuriam ab illo acceptam, & ob voluntatem quam abundè significauit donandi. Sic Anton. Gomez, leg. 52. Tauri, num. 7. Ioan. Lup. num. 5. Matien. leg. 5. compilat. tit. 2. leg. 4. Gloss. 2. num. 1. Sanch. lib. 6. disp. 2. §. num. 10. Econtrà verò si sponsus ignarus impedimenti sponsæ conscientia illius dedit, nulla est donatio vt pote ex falsa causa, ipsaque sponsa acceptum reddere tenetur; siquidem ob eius culpam sponsalia effectum carent: sicuti notantur Ioan. Lup. Anton. Gom. Matien. & Sanch. loc. alleg.

11. Quapropter controuersia inter Doctores est, quando uterque est ignarus, vel conscientia impedimenti? Et quidem quando uterque est ignarus ignorantia non crassa, & supina (hæc enim scientia æquiuale) sed probabilis, & iusta affirmant Ioan. Lup. de donat. §. 36. num. 7. & leg. 52. Tauri. numero 4. Matien. dicta leg. 4. gloss. 2. num. 1. Azebedo ibi, num. 10. Sanch. disp. 2. §. num. 3. Ducuntur primò ex leg. 3. tit. 1. part. 4. ibi: pero siempre se entiendo que el debe tornar aquello que recibe, si por culpa fixa que el matrimonio no se liga. Quibus verbis indicatur solum in casu quo donatarius culpabilis existit, non matrimonium sequatur, obligatum esse acceptum reddere. At quando ignarus fuit impedimenti non stat per ipsum quomodo matrimonium sequatur. Ergo, &c. Secundo hoc locum cenceditur sponsæ in præmium amissi pudoris: at pudorem inculpabiliter amittit, debet ergo ei lucrum concedi.

12. Ceterum est prædicta sententia probabilis sit, probabiliorem censet sponsam nihil lucrari per osculum, aut copulam, sponsalitiaque largitatem nullam esse, vt docuerunt Salicet. leg. si à sponso, num. 2. Cod. de donat. ante nupt. & ibi Gloss. & Fulgos. Anton. Gom. leg. 52. Tauri, numero 7. Zifuentes ad finem. Moucor primò, datum ob causam, causa non subsistente nullam est, sed donanti reddendum, Argum. textus in leg. cum hic status, §. fin. ff. de Donat. inter vir. & vxor. leg. si ex voluntate, Cod. eodem tit. leg. ea que, Cod. de donat. ob causam. At sponsalitia largitatem sibi concedant sub sponsa matrimonij veri, non ficti, & ob illius causam, ergo cum ma-

trimum verum nec subsistit, nec subsistere possit, donati ob illius causam non tenet, sed reddendum est. Secundò donatio iocalium habet tacitam conditionem si matrimonium sequatur, ut dicitur *l. cum veterum, C. de donat. ante nup. & diximus supra*. Sed in præfenti matrimonio esse non potest ob iuris impedimentum, ergo donationi deficit conditio sub qua facta est, ac proinde subsistere non potest. Tertiò verba legis impropranda non sunt, sed in proprio sensu lumenda, maxime in contractibus, ut probat lex *si uno, ff. locati, leg. si stipularis, ff. de iuris*. At leges omnes loquentes de sponsalitia largitate expressè requirunt sponsalia adesse, esseque sponso, vti consilium ex *leg. si sponsa, & dicta leg. 52. Tauri & alij. Ergo sponsalia, & sponsi non putari, sed veri censendi, ac proinde cum in præfenti solum quoad existimationem, & non quoad veritatem esse possunt, sponsalitia largitas locum non habet. Quarta, ut aperius veritas eluceat, ponamus iocalia ab sponsa sponso concessa esse, quis ergo sibi persuadeat matrimonio inualidè celebrato, & sponsam à viro cognitam voluntariè habuisse, ne sibi post amillum pudorem, & matrimonium dissolutum iocalia redderentur? Quintò artha concessa stante prædicta ignorantià reddenda sunt donanti sponsalibus, seu matrimonio dissoluto, ut docuerunt Barba *leg. 2. in princ. par. 1. num. 1. & ff. soluto matr. Sanch. disp. 20. num. 3. At eadem est ratio de sponsalitia largitate, nam sicut artharum donatio imbibit conditionem matrimonij non putari, sed veri, sic donatio sponsalitia largitatis, & sicut artha dantur in premium pudicitie amittendæ, sic sponsalitia largitas. Ergo si artha taceat Sanch. non lucrari sponsam ex copula coniugali putatiua, idem fieri debet de sponsalitia largitate.**

14. Ad primum oppositæ sententiæ desumptum ex *leg. 3. tit. 1. par. 4. respondeo illam decisionem verissimam esse potius quod fuerit sponsi, veraque sponsalia, secus cum sponsalia deficiunt, & non sunt sponsi. Ad secundum dico, probare æquissimam fore, ut noua constitueretur lex quæ sponsa putatur, sed non sponso sponsalitariam largitatem concederet. At cum leges loquentes de sponsalitia largitate æquè sponso, & sponsæ communes sunt, nequaquam sponsalitia largitas conceditur, nisi ob osculum vere sponsæ, & ob copulam verum matrimonium perficitur, ut constat ex illis verbis legis 52. Tauri. *Coniunctio el matrimonio, quæ non fictionem, sed veritatem denotat.**

15. Verùm si vterque impedimenti consensu fuerint, graues Doctores, scilicet Ioann. Lup. *Rub. de donat. §. 36. num. 7. Anton. Gomez leg. 51. Tauri, num. 7. Cast. lo num. 7. Matien. lib. 5. respicit. 2. leg. 4. Gloss. 2. num. 2. Azebedo ibi, num. 10. existimant donatariam etiam sponsam nihil lucrari, neque donanti reddendum esse, sed solum vendicare. Dantur ex *leg. cum hic status, §. 3. ff. de Donat. inter vir. & uxorem. ibi. & putem etiam sponsam improbanda, & quasi ab indignis ea qua donata sunt ablati a sisco vendicari. Item ex *leg. qui contra, Cod. de test. nup. & ibi Gloss. & ex Gloss. in *leg. cum qui duns, ff. de aduorsij.****

Alij sentent nequaquam sponsam retinere sic donatum posse. Tum quia datum est ob matrimonium contrahendum, quod sit esse impossibile. Tum quia per ipsum stat, quominus matrimonium perficiatur, non tamen esse obligatam tradere sisco, quousque sententia iudicis accedat, sed debere sponso donanti reddere.

16. Nihilominus est prædictæ sententiæ satis probabilis, ut rectè inquit Sanch. *lib. 6. disp. 20. num. 7. probabilis est donatariam retinere donatum posse non in vi sponsalitia largitatis, quæ impossibilis est, sed in vi donationis gratuita, & liberalis ad similitudinem sponsalitia largitatis, quia sciens matrimonium esse impossibile, si ob illius causam donet, censendus est purè donare, & solum in apparentia donare ex causâ, ac proinde neque repetere, ut probat lex *quis per errorem, ff. de Regul. iuris. Et leg. 1. ff. de consuet. in debitor. & leg. 30. tit. 14. par. 5. Vnde est doctrina Bart. communiter recepti *Aubert. in reg. ff. Cod. de sacrosanct. Eccles. allententis, si re tuâque monasterio offeras sciens ingredi non posse monasterium te exclusio tua retinere, nec locum esse recuperationi. Notatur dixi ad similitudinem sponsalitia largitatis, non enim credo putatam sponsam, quæ antequam pudorem per osculum, aut copulam amittat ab iniquis sponsalibus recedit, vel aliunde dissoluitur retinere prædictum donatum posse, sed sicut sponsalitia largitas dissolutis sponsalibus ante osculum absque copula donantis nihil iocalium concedit sponsæ, & interueniente osculo conceditur medietas, copula verò accedente conceduntur omnia, sic in hoc donato dicendum est.***

Neque obstat dicta lex *cum hic status, & leg. qui contra*, quia cum penales sint iudicis sententiam requirunt, ac proinde dum ea sententia non accedit, donatariam retinere donatum posse, quia non est datum ob causam, & spem matrimonij verum, sed apparetem, & licet per donatariam stet, quominus matrimonium perficiatur, quia æquè stat per donantem, idèò donanti non est donatum reddendum.

16. Tertiò dubitatur, quando sponsalia dissoluantur ob

ingressum religionis, ob castitatis votum, ob fornicationem alterius, ob absentiam diurnam, &c. qualiter sponsus, & sponsa iocalia acquirant?

Dicendum est primò si sponsalia dissoluantur absque culpa vtriusque sponsi, ut quia sponsus, vel sponsa religionem ingreditur, vel votum castitatis emittit, sponsus nihil acquirit ex his quæ ab sponsa accepit, sed integre reddere tenetur, tametsi sponsam osculatus fuerit, quia prædicta conceduntur sub spe matrimonij perficiendi, & ob illius causam, qua cessante cessat concessio, ut aperte colligitur ex *leg. si sponsa, Cod. de donat. ante nup. & leg. 3. tit. 1. par. 4. & cum ratione osculi sponso nihil concedatur, nihil retinere poterit. Idem dicendum est de sponsa si osculum non concessit, ut constat ex prædictis legibus, & ex *leg. cum veterum, Cod. de donat. ante nup. & ex leg. 2. Tauri, & ex prædicta ratione. At si osculum concessit, siue ipsa, siue sponso religionem ingreditur, medietatem iocalium acquirat, sicut si morte sponsalia dissoluerentur. Nam esto lex *si sponsa, & lex 3. tit. 1. par. 4. & lex 52. Tauri* solius dissolutionis sponsalium per mortem meminerint, id factum est, quia frequentius hæc via dissoluantur, quia dispositio ad eam tantum dissolutionem astringenda sit, maxime cum concessio medietatis iocalium osculo ut causæ iniuratur, quo intercedente quoties sponsa non est in culpa, quin matrimonium perficiatur, eam medietatem plene iure consequatur, ut optime tradunt Ioann. Lupus *leg. 52. Tauri num. 3. & ibi Z. luentes & Castillo num. 3. Anton. Gom. num. 8. Gregor. Lopez, leg. 3. verbo, la m'ad. tit. 1. par. 4. Cobatub. decret. 2. par. cap. 7. §. 4. num. 12. Matien. leg. 4. Gloss. 2. num. 7. tit. 2. lib. 5. com. pilat. & ibi Azebedo, num. 9. & 17. Molin. trat. 2. disp. 290. §. habent verò locum. Sanch. lib. 6. disp. 21. num. 3. & 4. & colligitur ex *cap. decreta legalia, 17. quæ si. 2. & leg. Duo nobis, Cod. de Episc. & Cleric.****

17. Limitant autem prædictam doctrinam Cynus Iacob. de Aret. S. lices. in *leg. cum veterum Cod. de donat. ante nup. Angel. §. est & alia, et 2. num. 2. in fin. de donat. 4. Ioann. Lup. Rub. de donat. §. 3. n. 5. Castillo leg. 52. Tauri num. 4. Gomez Arias leg. 50. Tauri num. 4. quos refert, & sequitur Sanch. lib. 6. disp. 21. num. 6. ne procedat, quando sponsalia mutuo vtriusque consensu dissoluantur, quia copula videntur tacitum pactum inire, ut quilibet eorum alteri accepta restituit. Argum. *leg. si diuersa, Cod. de transactionib. ibi si diuersa pars contra placitum agere nititur, æquitas ratio sua det refusa pecuniâ (cum & tu hoc desideres) causam ex integro agi, vbi Gloss. verbo refusa, & verbo pecuniâ ait, id est restituta pecuniâ transactionis nomine data, sed non caret serupulo hæc limitari. Nam est verissima sit, quando dissoluantur sponsalia absque eo quod sponsam fuerit sponso osculatus, ac interueniente osculo non videtur sponsa amittere iocalium medietatem, quæ per osculum acquisiuit. Solum enim præsumenda est remittere, quæ ratione prioris contractus acquisiuit, quia in ea parte est æqualis cum sponso, & id probat prædicta lex *si diuersa*. Secus verò de iis quæ alia via neque sponso communi acquisita sunt, nempe ratione amilli pudoris, idèòque plures ex relictis Doctoribus generaliter decidunt dissolutis sponsalibus ex mutuo consensu reddenda esse ex vtraque parte accepta, sed non exprimunt quando osculum interuenit, quia tunc est diuersa ratio, ne teneatur sponsa medietatem acceptorum ob osculum acquisitam reddere.**

18. Dico secundò, si sponsus, vel sponsa ab sponsalibus recedunt ob alterius culpam nempe ob fornicationem, vel ob absentiam in debitam vel ob matrimonij repulsam innocens accepta acquirit, & à se donata recuperat, ut constat ex *leg. cum veterum, Cod. de donat. ante nup. & leg. 3. tit. 1. par. 4. & tradit Castillo leg. 52. Tauri num. 1. Sanch. disp. 21. num. 8. Solum est dubium, si antea quam innocens ratam habeat prædictam dissolutionem, nocens causam dissolutionis emendet rediens ex itinere, vel denuo consentiens possit postmodum resiliens accepta acquirere, & à se donata recuperare? Negant Cynus, Iacob de Aretio, & Gomez Arias, ducti ex *leg. illud, 17. ff. de peric. & commodo rei vend. & leg. si mora 10. ff. soluto matrim. vbi cauetur moram purgari posse, quod maxime verum est, quando non est ius contrariæ parti questum, vti videtur contingere in præfenti casu, cum innocens causam dissolutionis sponsalium ab alio prælitam non acceptauerit. Sed rectius oppositum docuerunt Angel. Ioann. Lupus, Castillo, Salicet, & Sanch. num. præcedenti relati, eo quod vno ex contrahentibus iniquè resiliente, alter libertatem ipso iure obtinet, & ius acquirit tum recipi accepta, tum recuperandi donata, ex dicta *leg. cum veterum, Cod. de donat. ante nup. & leg. 3. tit. 1. par. 4.* Neque ad huius iuris acquisitionem indiget innocens acceptationem expressam repulsæ ab alio factæ, sed solum quod prædictam repulsam expressè non remittat, quippe prædictum ius lege sic disponente conceditur innocenti. Quapropter lex *illud, & lex si mora*, concedentes moram purgationem locum habent, quando excurio non est à lege, uti docuerunt Bart. Alex. & Ang. in *leg. si insulam, ff. de Verb. obl.***